

Vrijwilligerswerk in Wijchen

Vrijwilligerswerk in Wijchen

Wijchen, 29 september 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Probleemstelling	2
1.3 Omschrijving vrijwilligerswerk	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Methoden van onderzoek	4
2.1 Enquête vrijwilligersorganisaties en verenigingen	4
2.2 Enquête vrijwilligers	4
2.3 Verdiepende interviews	4
2.4 Documentenanalyse	4
3. Beleidskader	5
3.1 Vrijwilligersplein Wijchen	5
3.2 MeerVoormekaar	5
3.3 WijWijchen	6
3.4 Vrijwilligersverzekering	7
4. Trends en ontwikkelingen	8
4.1 Maatschappelijke ontwikkelingen	8
4.2 Trends en ontwikkelingen binnen het vrijwilligerswerk	9
5. Resultaten enquêtes	10
5.1 Vrijwilligersorganisaties en verenigingen	10
5.2 Vrijwilligers	13
6. Conclusie en aanbevelingen	17
6.1 Conclusie	17
6.2 Aanbevelingen	18
Literatuur	20
Bijlage 1: Enquête vrijwilligersorganisaties en verenigingen	21
Bijlage 2: Enquête vrijwilligers	23

1. Inleiding

De veranderende politieke en maatschappelijke verhoudingen resulteren in minder overheid en meer burger. De overheid streeft naar een participatiesamenleving, de term die sinds de Troonrede van 2013 veel gebruikt wordt. De verschuiving naar de participatiesamenleving is een cultuuromslag. In het oude stelsel gold immers het recht op zorg en ondersteuning, nu ligt de verantwoordelijkheid voor zorg en ondersteuning meer bij de mensen zelf. Het verrichten van vrijwilligerswerk is een belangrijke indicator van eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid van inwoners (Putnam, 2000; Knulst en Van Eijck, 2003).

1.1 Aanleiding

Tijdens de raadsvergadering van 5 november 2015 heeft de gemeenteraad van Wijchen unaniem de motie 'Vrijwilligerswerk en makelaarsfunctie' aangenomen. De strekking van de motie is dat vrijwilligers en mantelzorgers een belangrijke functie hebben in de samenleving en dat de makelaarsfunctie door verenigingen wordt gemist. In de motie vraagt de gemeenteraad om meer aandacht voor de behoefte aan ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. De gemeenteraad roept het college daarom op om voor de begroting van 2017 een evaluatie te presenteren van het vrijwilligersbeleid, het matchen van vraag en aanbod en de ondersteuning van vrijwilligers in de gemeente Wijchen. In deze evaluatie wil de gemeenteraad dat de mantelzorgers, vrijwilligers en verenigingen worden betrokken. Daarnaast vraagt de gemeenteraad een voorstel met daarin een effectieve manier om de makelaarsfunctie in Wijchen in te vullen.

1.2 Probleemstelling

Dit onderzoek is gericht op vrijwilligersorganisaties, verenigingen en vrijwilligers. In dit onderzoek zijn de mantelzorgers niet betrokken. Vrijwilligerswerk is geen mantelzorg. Dit is de zorg voor familieleden, burens en kennissen. Mantelzorg gebeurt niet altijd op vrijwillige basis. Mantelzorgers zijn namelijk vaak gedwongen om hulp te bieden aan een al bestaande relatie. Vrijwilligerswerk is een keuze en mantelzorg overkomt je. De mantelzorgers worden betrokken bij de formulering van het nieuwe mantelzorgbeleid dat begin 2017 wordt verwacht.

We onderzoeken of vrijwilligersorganisaties en verenigingen daadwerkelijk problemen hebben bij het matchen van vraag en aanbod en de ondersteuning van vrijwilligers. Daarnaast doen we onderzoek naar de ervaringen van vrijwilligers bij het vrijwilligerswerk dat zij doen.

Doelstelling

Zicht krijgen op de noodzaak van ondersteuning door de gemeente aan organisaties en verenigingen op het gebied van vrijwilligersbeleid ten einde een besluit te kunnen nemen over een eventuele makelaarsfunctie.

Vraagstelling

Aan welke vorm van ondersteuning hebben vrijwilligersorganisaties, verenigingen en vrijwilligers behoefte?

Deelvragen

- Wat doen wij als gemeente voor vrijwilligers?
- Wat zijn de trends en ontwikkelingen rondom vrijwilligerswerk?
- Hebben organisaties en verenigingen op structurele basis voldoende vrijwilligers?
- Hoe komen organisaties aan hun vrijwilligers?
- Welke vrijwilligersfuncties zijn voor organisaties moeilijk in te vullen?
- Hoe ondersteunen organisaties en verenigingen hun vrijwilligers?
- Op welke gebieden hebben organisaties en verenigingen ondersteuning nodig?
- Hoe komen vrijwilligers bij hun vrijwilligerswerk terecht?
- Welke ondersteuning krijgen vrijwilligers bij het doen van hun vrijwilligerswerk?
- Welke zaken kunnen volgens vrijwilligers bij organisaties en verenigingen worden verbeterd?

1.3 Omschrijving vrijwilligerswerk

In dit onderzoek is de volgende definitie van een vrijwilliger gebruikt:

Een vrijwilliger is iemand die *onbetaald* en *onverplicht activiteiten* verricht in *ten behoeve van de samenleving* (Kruijswijk, 2013).

Hieronder is nader geduid wanneer we spreken van vrijwilligerswerk:

- Het is een activiteit die onbetaald wordt verricht. Er zijn natuurlijk enkele uitzonderingen, denk aan een onkostenvergoeding;
- Vrijwilligerswerk is onverplicht, het is een vrije en bewuste keuze;
- Vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend: binnen een organisatie of vereniging wordt er van je verwacht dat je de gemaakte afspraken nakomt;
- Het is een activiteit met enige regelmaat, dit verschilt per organisatie of vereniging;
- De activiteit wordt gedaan ten behoeve van anderen of de samenleving;

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de methoden van onderzoek uitgewerkt. Hoofdstuk 3 gaat in op het beleidskader waarin is beschreven wat de gemeente Wijchen doet om vrijwilligerswerk te ondersteunen en stimuleren. Hoofdstuk 4 gaat in op de trends en ontwikkelingen die invloed hebben op vrijwilligerswerk en de trends en ontwikkelingen onder het vrijwilligerswerk zelf. In hoofdstuk vijf zijn de resultaten van de enquêtes voor vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers beschreven. Het rapport sluit af met een conclusie en aanbevelingen.

2. Methoden van onderzoek

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen is er op vier manieren informatie verzameld. Er is een enquête uitgezet bij vrijwilligersorganisaties en verenigingen en er is een enquête uitgezet bij vrijwilligers. Daarnaast zijn er verdiepende interviews gehouden met medewerkers van de gemeente Wijchen en MeerVoormekaar. Als laatste heeft er documentenanalyse plaatsgevonden om het beleidskader in beeld te krijgen.

2.1 Enquête vrijwilligersorganisaties en verenigingen

In de periode van 22 augustus 2016 tot en met 12 september 2016 hebben vrijwilligersorganisaties en verenigingen de mogelijkheid gehad om de enquête in te vullen. Er zijn 191 vrijwilligersorganisaties en verenigingen per mail uitgenodigd om de online enquête in te vullen. De 191 vrijwilligersorganisaties en verenigingen zijn geselecteerd vanuit de gemeentegids en de sociale kaart. Er zijn onder andere (sport)verenigingen, wijkcentra, buurtorganisaties, religieuze organisaties en evenementenorganisaties benadert. De enquête is bijgevoegd in bijlage 1.

118 vrijwilligersorganisaties en verenigingen hebben de enquête ingevuld. Dit is een respons van ongeveer 62%. Op basis van deze respons is het betrouwbaarheidsniveau van de uitspraken die we doen statistisch gezien 92%. Dit betekent dat wanneer we het onderzoek herhalen er 92% kans is dat er dezelfde resultaten uitkomen.

2.2 Enquête vrijwilligers

In de periode van 22 augustus 2016 tot en met 12 september 2016 hebben vrijwilligers de mogelijkheid gehad om de enquête in te vullen. De enquête is op de gemeentepagina geplaatst, verspreid via Facebook, Twitter en Wijwijchen.nl en we hebben bij de uitnodiging van de vrijwilligersorganisaties en verenigingen gevraagd of zij de enquête voor vrijwilligers onder hun vrijwilligers konden verspreiden. De enquête is bijgevoegd in bijlage 2.

195 vrijwilligers hebben de enquête ingevuld. Volgens het CBS is het aandeel dat zich vrijwillig inzet in de gemeente Wijchen ongeveer 30%. De totale populatie van vrijwilligers is hiermee $41.000 \text{ inwoners} \times 0,3 = 12.300 \text{ inwoners}$ die aan vrijwilligerswerk doen. Het betrouwbaarheidsniveau van de uitspraken die we doen komt met deze respons op 84%. Dit betekent dat wanneer we het onderzoek herhalen er 84% kans is dat er dezelfde resultaten uitkomen.

2.3 Verdiepende interviews

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten hebben we verdiepende interviews gehouden met medewerkers van de gemeente Wijchen en MeerVoormekaar. De gemeente Wijchen en MeerVoormekaar hebben de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan rondom vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid. Er hebben drie verdiepende interviews plaats gevonden met medewerkers van gemeente Wijchen en twee interviews met een medewerker van MeerVoormekaar. Dit om te controleren of de medewerkers zich herkennen in de resultaten van de enquêtes en om relevante trends en ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk te herkennen.

2.4 Documentenanalyse

Om het beleidskader van de gemeente Wijchen in beeld te brengen heeft er documentenanalyse plaatsgevonden. Het beleidsplan Wmo en Jeugd 2015-2018, de jaarverslagen van MeerVoormekaar, de evaluatie van het vrijwilligersplein in 2009 en relevante landelijke rapportages over vrijwilligerswerk zijn hiervoor geanalyseerd.

3. Beleidskader

Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 werd onder andere een aantal AWBZ-functies gedecentraliseerd: waar het eerst taken van de rijksoverheid waren, vallen ze nu onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Hiermee werd voor het eerst wettelijk vastgelegd dat gemeenten moeten zorgen voor ondersteuningsbeleid voor vrijwilligers.

Gemeente Wijchen heeft geen specifiek beleidsplan vrijwilligerswerk. In een brede themabijeenkomst met welzijn- en zorgorganisaties en de Wmo-raad is het vrijwilligerswerk als aandachtspunt voor het lokale beleid benoemd. Het ondersteuningsbeleid voor vrijwilligers is vastgelegd in het beleidsplan Wmo en Jeugd 2015-2018. Speerpunten in het beleidsplan Wmo en Jeugd zijn de inzet en het faciliteren van vrijwilligers en het stimuleren van jongeren om vrijwilligerswerk te doen. In het beleidsplan Wmo en Jeugd staat vermeld dat we nadrukkelijker kijken naar de versterking van het vrijwilligerspotentieel in Wijchen. We gaan op zoek naar manieren om talenten van mensen te koppelen aan een mogelijke vraag en we zoeken naar manieren om vrijwillige inzet aantrekkelijker te maken.

Dit hoofdstuk start met een beschrijving van het Vrijwilligersplein dat er tot 1 januari 2010 was. Vervolgens is beschreven welke rol MeerVoormekaar heeft bij de uitvoering van het beleid voor vrijwilligers en is WijWijchen en de vrijwilligersverzekering beschreven. Het hele hoofdstuk tezamen geeft antwoord op de deelvraag: Wat doen wij als gemeente voor vrijwilligers?

3.1 Vrijwilligersplein Wijchen

Tot aan 1 januari 2010 organiseerde MEER Welzijn (nu MeerVoormekaar) het Vrijwilligersplein. Uit een evaluatie van het Vrijwilligersplein uit 2009 bleek dat 90% van de vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties het zeer belangrijk vinden dat er een Vrijwilligersplein is. Echter vond 42% van de vrijwilligers dat ze niet goed werden geïnformeerd en gaf 72% van de vrijwilligersorganisaties aan dat er bij het Vrijwilligersplein onvoldoende kennis aanwezig was om vrijwilligersorganisaties van informatie, advies en ondersteuning te voorzien. Wegens bezuinigingsoverwegingen is het Vrijwilligersplein in 2009 door de gemeenteraad wegbezuinigd. Het Vrijwilligersplein werd 16 uur per week werk geleverd, waarvan veel tijd opging naar de wettelijk verplichte maatschappelijke stage. Het organiseren van de maatschappelijke stage is sinds 1 augustus 2014 niet meer verplicht.

3.2 MeerVoormekaar

Nadat het Vrijwilligersplein was opgeheven is MEER Welzijn Wijchen (nu MeerVoormekaar) taken rondom vrijwilligerswerk blijven oppakken. Dit was minder intensief dan dat zij voorheen bij het Vrijwilligersplein deden. Behalve het activeren van mensen zet MeerVoormekaar zich actief in voor bemiddeling en ondersteuning van het Wijchens vrijwilligerswerk. Bij deze bemiddeling op maat is een passende match tussen vrijwilliger en organisatie het streven. De vrijwilliger staat daarbij altijd centraal met een focus op het talent van de vrijwilliger. De ondersteuning van MeerVoormekaar is vooral gericht op wijkactiviteiten en Wmo-gerelateerd vrijwilligerswerk. Het traditionele vrijwilligerswerk wordt in mindere mate door MeerVoormekaar ondersteund. MeerVoormekaar heeft voor de taken rondom vrijwilligerswerk twee plannen geschreven: het uitvoeringsplan vrijwilligerswerk en begeleiding van vrijwilligers met een hulpvraag. In deze paragraaf is de essentie van beide plannen uitgeschreven.

In 2015 heeft MeerVoormekaar een subsidie van € 46.113 ontvangen voor de stimulering van vrijwillige inzet en maatschappelijke participatie. Het exacte bedrag dat MeerVoormekaar voor 2016 heeft ontvangen is niet te achterhalen doordat het aantal BCF's is verminderd. Hierdoor is de BCF vrijwillige inzet en maatschappelijke participatie integraal ondergebracht in de nieuwe BCF's. MeerVoormekaar heeft hierdoor ruimte om naar eigen inzicht het budget te verdelen. Het budget voor 2016 zal niet veel afwijken van dat van 2015.

Via de website www.vrijwilligerswerkgelderland.nl/wijchen biedt MeerVoormekaar een platform voor organisaties met vacatures en mensen die op zoek zijn naar passend vrijwilligerswerk. Nieuwe (potentiële) vrijwilligers schrijven zich in bij de vacaturebank, maar geven daarbij regelmatig aan liever een persoonlijk bemiddelingsgesprek te willen, dan dat zij via de vacaturebank reageren. Daarnaast voert MeerVoormekaar ook bemiddelingsgesprekken voor de Hulpdienst van MeerVoormekaar. Hierin ziet MeerVoormekaar een toename. Nieuwe aanmeldingen in 2015:

- 109 nieuwe vrijwilligers (in 2014 waren dit er 119).
- 17 organisaties (in 2014 waren dit er 27).
- 37 nieuwe vacatures, waar 11 keer via de site op gereageerd is.
- Er zijn op aanvraag 41 persoonlijke advies- en bemiddelingsgesprekken gevoerd (in 2014 waren dit er 50).

De vacaturebank is onlangs uitgebreid met een Talentenbank, waar een inwoner zijn talenten kan aanbieden. Dit biedt handvaten voor verenigingen en maatschappelijke organisaties om de achterban gericht te vragen voor initiatieven waar in de wijk behoefte aan is. Ook kunnen organisaties zo rechtstreeks in contact komen met aangemelde vrijwilligerstalenten, waardoor er nieuwe netwerken ontstaan.

In 2015 is MeerVoormekaar in gesprek gegaan met onder andere wijkcentrum De Brink en de Hagert, zodat er passende vrijwilligersondersteuning en begeleiding wordt ontwikkeld. Ook andere signalen over participatie door kwetsbare mensen worden meegenomen in de ontwikkeling van maatjesprojecten.

MeerVoormekaar heeft in 2015 twee bijeenkomsten georganiseerd voor mensen zonder sollicitatieplicht. De bijeenkomsten zijn door 14 inwoners bezocht, waarvan er uiteindelijk 10 inwoners vrijwilliger zijn geworden.

MeerVoormekaar zit ook in de organisatiecommissie voor de vrijwilligersavond, samen met Rotary WBT en 't Mozaïek. In 2016 neemt gemeente Wijchen ook deel aan deze organisatiecommissie. Op de vrijwilligersavond worden de vrijwilligers bedankt voor hun belangeloze inzet die het bestaan van organisaties en voorzieningen in Wijchen mogelijk maakt. Er komen jaarlijks ongeveer 300 vrijwilligers naar de vrijwilligersavond.

Op 23 april 2016 heeft MeerVoormekaar op verzoek van de gemeente de vrijwilligersmarkt georganiseerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er waren ongeveer 150 bezoekers. Er waren 20 organisaties aanwezig en van 15 organisaties die niet aanwezig konden zijn waren 40 vacatures gepresenteerd vanuit de vacaturebank. Bezoekers gingen in gesprek met organisaties en een groot aantal mensen heeft met assistentie van MeerVoormekaar ter plekke keuzetesten voor vrijwilligerswerk ingevuld om uit te vinden wat bij hen past. Een evaluatie van de vrijwilligersmarkt volgt nog om te kunnen duiden hoeveel 'matches' er plaatsgevonden hebben.

3.3 WijWijchen

In 2015 is er, met hulp van de gemeente, door en voor vrijwilligers WijWijchen.nl opgericht. Dit is het digitaal matchingssysteem voor vraag en aanbod van vrijwilligers. Vrijwilligers kunnen via dit systeem hulp vragen (boodschappen doen, tuin bijhouden, rijden enzovoort). Dit systeem is van én voor de inwoners van de gemeente Wijchen.

In totaal zijn er vanaf de start van WijWijchen 50 contacten gelegd als reactie op 53 hulpvragen en aanbiedingen. Het is niet duidelijk hoeveel van deze contacten tot een succesvolle verbinding hebben geleid. Ook is niet zichtbaar hoe de reacties verdeelt zijn over de vragen. Dit gaan wij nog nader onderzoeken. Er is bekend dat er in ieder geval één organisatie via WijWijchen een nieuwe vrijwilliger heeft gevonden.

3.4 Vrijwilligersverzekering

De gemeente heeft een vrijwilligersverzekering afgesloten zodat vrijwilligers verzekert zijn als er een ongeluk is of er schade is veroorzaakt. Met deze verzekering stimuleren we vrijwilligers en ondersteunen we vrijwilligersorganisaties. De verzekering zorgt voor vermindering van kosten (door het vergoeden van eventuele schade), ergernis en administratieve rompslomp bij vrijwilligersorganisaties. Onder de verzekering vallen aansprakelijkheid, ongevallen en persoonlijke eigendommen, aansprakelijkheid rechtspersonen, rechtsbijstand voor vrijwilligers en bestuurlijke aansprakelijkheid. Alle Wijchense vrijwilligers zijn gedekt door deze verzekering. Ook de vrijwilliger uit een andere gemeente die in Wijchen vrijwilligerswerk verricht. De verzekering geldt ook voor mantelzorgers. Vrijwillige brandweer, vrijwillige politie en maatschappelijke stages zijn uitgesloten. Betaalde krachten binnen een vrijwilligersorganisatie vallen ook buiten deze verzekering. Al het vrijwilligerswerk in Wijchen is verzekerd met deze verzekering. In geval van schade moet de vrijwilliger een aangifteformulier invullen. In 2015 zijn er twee gevallen van schade afgewikkeld. In 2014 en 2016 waren er nul gevallen van schade.

4. Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvraag: wat zijn de trends en ontwikkelingen rondom vrijwilligerswerk. In paragraaf 4.1 zijn de maatschappelijke ontwikkelingen en hun uitwerking op het vrijwilligerswerk uiteengezet. Paragraaf 4.2 gaat in op de trends en ontwikkelingen binnen het vrijwilligerswerk.

4.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

Het Sociaal Cultureel Planbureau (Dekker, 2015) heeft onderzoek gedaan naar factoren die uitwerking hebben op het vrijwilligerswerk. Van negatieve invloed zijn het doorzetten van de ontkerkelijking, de afname van de beschikbare tijd van mensen en de forse toename op de 'vrijtijdsmarkt'. Positieve uitwerking op het vrijwilligerswerk hebben de stijging van het opleidingsniveau (hoe hoger opgeleid, hoe vaker vrijwilliger), de professionalisering van het vrijwilligerswerk en de toenemende vergrijzing (65-plussers doen het vaakst vrijwilligerswerk). Het Sociaal Cultureel Planbureau verwacht dat het aantal vrijwilligers de komende jaren gelijk zal blijven. In tabel 1 zijn de maatschappelijke ontwikkelingen en hun uitwerking op het vrijwilligerswerk weergegeven.

Tabel 1: Maatschappelijke ontwikkelingen en hun uitwerking op het vrijwilligerswerk

Ontwikkeling	Effect	Toelichting
Stijging opleidingsniveau	++	Groter potentieel aan vrijwilligers (in het bijzonder voor bestuursfuncties). Effect kan zijn dat vrijwilligers veeleisender worden.
Professionalisering	++/-	Er kan beter worden ingespeeld op behoeftes van vrijwilligers, werk wordt transparanter en met meer kwaliteit, anderzijds een gevaar voor een te instrumentele benadering en bureaucratie.
Vergrijzing	+/-	Op korte termijn neemt potentieel aan vrijwilligers toe, eventueel afgeremd door hogere pensioenleeftijd; kan voor mindere aantrekkelijkheid van jongeren zorgen en een toename van behoefte van vrijwilligers in de zorg.
Wmo	+/-	Er is meer erkenning en ondersteuning voor vrijwilligers, er wordt meer gevraagd van vrijwilligers.
Stijging vluchtelingen/verkleuring	+/-	Allochtonen hebben tot nu toe een geringe inzet t.b.v. de brede samenleving, in de toekomst wordt een stijging verwacht door een groei van 'eigen' organisaties en een toestroom naar algemener vrijwilligerswerk.
Ontzuiling	-/+	Er is geen vanzelfsprekende verbinding met organisaties meer, maar er is wel meer openheid voor de buitenwereld.
Informatisering/nieuwe media	-/+	Onttrekt enerzijds mensen van directe ontmoeting (belangrijk voor werving vrijwilligers), anderzijds levert het nieuwe contacten en mogelijkheden op (leefwereld jongeren, bredere werving, groter bereik).
Populariteit issues	-/+	De actualiteit bepaalt sterker de agenda van vrijwilligers, snellere wisseling van belangstelling.
Individualisering/informalisering/intensivering	-/+	Het is minder vanzelfsprekend om iets voor een groep te doen, vrijwilligerswerk moet meer op maat kunnen (aansluiten bij competenties en interesses).
Meer commerciële aanbieders op de vrijetijdsmarkt	-	Er zijn steeds meer aantrekkelijke vormen van tijdsbesteding naast vrijwilligerswerk, het bedrijfsleven neemt taken over op dit gebied.
Ontkerkelijking	--	Er valt een belangrijk milieu weg waar veel vrijwilligers vandaan komen.

4.2 Trends en ontwikkelingen binnen het vrijwilligerswerk

Binnen het vrijwilligerswerk zien we enkele trends en ontwikkelingen. Deze worden in deze paragraaf beschreven.

Burgerinitiatieven

Landelijk zien we een groei aan burgerinitiatieven. Ook in Wijchen organiseren bewoners zelf activiteiten. Bewoners geven zo zelf invulling aan een prettige leefomgeving, een goede sociale omgeving, waar leuke activiteiten plaatsvinden. MeerVoormekaar ondersteunt deze initiatieven met het project MEE(r)doenertjes. Daarnaast ondersteunt MeerVoormekaar bij specifieke vragen van bewonersgroepen met expertise en het netwerk dat ze beschikken.

De grenzen van vrijwilligerswerk worden opgerekt

De laatste jaren wordt het beroep op zorgvrijwilligers steeds groter. Ook komen er steeds complexere vragen op hen af. Dit wordt herkend als het gaat om bijvoorbeeld financiële en administratieve ondersteuning, vervoer, respijtzorg en dagbesteding. Maar ook zullen we meer inzet vragen op het gebied van arbeidsmatige dagbesteding en participatie vanuit de uitkering (participatiewet). In toenemende mate is er behoefte aan goed getrainde bekwame vrijwilligers en begeleiders. De vraag is waar de grens van het vrijwilligerswerk ligt. De motivatie van de vrijwilliger en wat hij wil en kan zijn daarbij van belang. De grenzen van het vrijwilligerswerk worden opgerekt, maar verdwijnen niet. De vrijwilligersorganisaties moeten nadenken waar de grenzen van vrijwilligerswerk liggen, de vrijwilliger moet aangeven wat zijn grenzen zijn.

Vrijwilligerswerk als tegenprestatie

Het resultaat van de participatiesamenleving en de oproep daarbij dat iedereen mee doet zien we terug in het vrijwilligerswerk. Sinds 2015 is elke gemeente verplicht beleid te hebben met betrekking tot de tegenprestatie. De tegenprestatie vraagt van mensen met een uitkering van de sociale dienst om iets hiervoor terug te doen. Dit ook om kennis en vaardigheden op te doen om aantrekkelijker te worden voor werkgevers. Wanneer men al vrijwilliger is dan hoeft er geen tegenprestatie te worden geleverd.

Open netwerken

Een nieuw type organisatie duikt vaker op: de open netwerken. Deze netwerken worden opgericht door de generatie twintigers en dertigers. Zij voelen zich niet thuis in de 'oude' organisatiestructuren. De netwerkgeneratie wil vrijwilligerswerk anders organiseren. Daarom richten ze zelf organisaties op die tegemoet komen aan hun behoefte en flexibiliteit, snelheid, professionaliteit, vrijheid en efficiëntie. Veel van deze organisatieverbanden zijn van tijdelijke aard.

Vrijwilligersbijeenkomsten

Er is steeds meer behoefte aan ontmoetingen tussen vrijwilligers, zoals NLdoet en de beursvloer die de stichting De Maatschappelijke Meerwaarde organiseert. Vrijwilligers willen elkaar ontmoeten om geïnspireerd te raken van anderen en om van elkaar te kunnen leren. Daarnaast zie je ook maatjesprojecten, ontmoetingscafés en internetcafés waarin ontmoeting en elkaar helpen centraal staat.

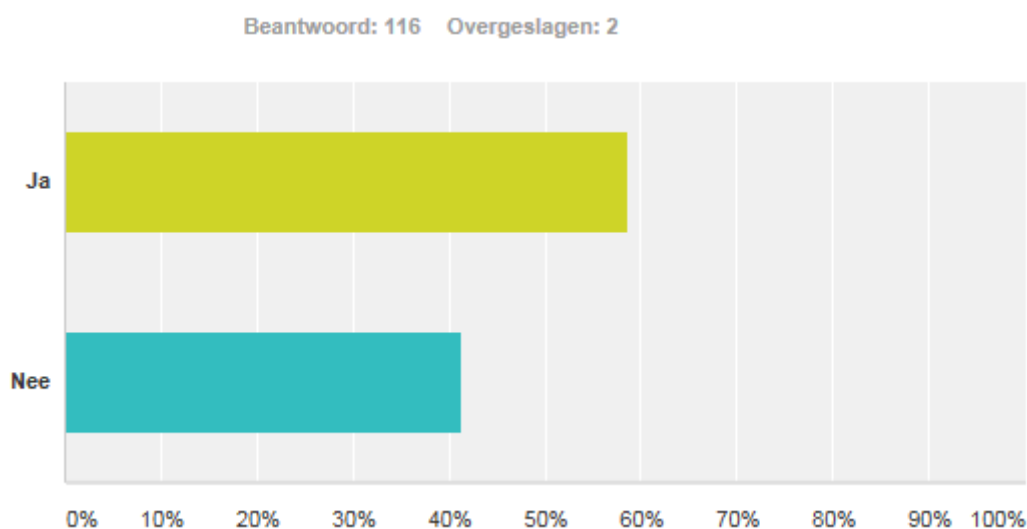
5. Resultaten enquêtes

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de enquêtes. In paragraaf 5.1 zijn de resultaten van de enquête voor vrijwilligersorganisaties en verenigingen beschreven. Paragraaf 5.2 geeft de resultaten van de enquête voor vrijwilligers weer.

5.1 Vrijwilligersorganisaties en verenigingen

In totaal hebben 118 van de 191 aangeschreven vrijwilligersorganisaties en verenigingen de online enquête ingevuld. Onder de 118 reacties zaten 68 (sport)verenigingen, 11 evenementenorganisaties met vrijwilligers, 10 gemeenschapscentra/wijkcentra en 5 religieuze organisaties. 24 vrijwilligersorganisaties hebben anders ingevuld (bijvoorbeeld de ouderenbond, voedselbank, OpStap en onderwijsgerelateerde organisaties).

3 op de 5 vrijwilligersorganisaties heeft op structurele basis voldoende vrijwilligers
58,6% van de vrijwilligersorganisaties heeft op structurele basis voldoende vrijwilligers. Dit betekent dat 41,4% op structurele basis onvoldoende vrijwilligers heeft, zie figuur 1.

Figuur 1: Heeft uw organisatie of vereniging op structurele basis voldoende vrijwilligers?

Bij de religieuze organisaties en gemeenschaps- en wijkcentra is de behoefte aan meer vrijwilligers het grootst. 60,0% van de religieuze organisaties en gemeenschaps- en wijkcentra geven aan dat er een structureel tekort is aan vrijwilligers. 64,2% van de (sport)verenigingen geeft aan structureel voldoende vrijwilligers te hebben, bij evenementenorganisaties met vrijwilligers heeft zelfs 72,7% structureel voldoende vrijwilligers.

Vrijwilligersorganisaties geven de volgende oorzaken voor een tekort aan vrijwilligers:

- Tijdsgebrek bij de vrijwilliger;
- Vrijwilligers willen zich niet voor lange tijd binden;
- Consumentisme bij de leden, men wil de lusten maar niet de lasten;
- Te weinig bekendheid van de organisatie of vereniging;
- Jongeren willen geen vrijwilligerswerk meer doen;
- Onbekendheid van vrijwilligerswerk onder jongeren;
- Netwerk van de organisatie is te klein;
- Getoonde inzet wordt niet gewaardeerd, waardoor vrijwilligers afhaken;
- Niet alle vrijwilligers zijn capabel om de werkzaamheden uit te voeren;
- Geen vergoeding voor de werkzaamheden;
- Er moet teveel door vrijwilligers worden gedaan (bijvoorbeeld mantelzorg).

Tekort aan vrijwilligers vooral op het gebied van bestuur en uitvoering

50 van de 118 vrijwilligersorganisaties hebben de vraag overgeslagen op welk gebied ze moeite hebben om vrijwilligers te vinden. Hiermee geven deze 50 organisaties aan geen moeite te hebben met het vinden van vrijwilligers. Van de 68 vrijwilligersorganisaties die de vraag hebben ingevuld geven er 54,4% aan moeite te hebben met het vinden van vrijwilligers voor bestuursfuncties en 48,5% voor uitvoering. Op de gebieden beleid (20,6%) en ondersteunend (25,0%) wordt minder moeite ondervonden bij het vinden van vrijwilligers. Figuur 2 geeft bovenstaande in een tabel weer.

Gebied	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Bestuur (bv. secretaris, penningmeester)	37	54,4%
Beleid (bv. Commissies, gebruikersraden e.d.)	14	20,6%
Uitvoering (bv. begeleiden van deelnemers bij activiteiten, trainers)	33	48,5%
Ondersteunend (bv. horeca, huishoudelijk)	17	25,0%

Figuur 2: Op welk gebied heeft uw organisatie of vereniging moeite om vrijwilligers te vinden? (meerdere antwoorden mogelijk)(beantwoord: 68, overgeslagen: 50)

De (sport)verenigingen komen overeen met het beeld uit figuur 2. (sport)Verenigingen hebben vooral moeite met het vinden van bestuursleden en uitvoerende functies. Opvallend bij de gemeenschaps- en wijkcentra is dat allen die deze vraag hebben ingevuld, totaal 6, aangeven dat ze moeite hebben met het vinden van ondersteunende vrijwilligers in de vorm van horeca of huishoudelijk. Bij de religieuze organisaties geldt dat ze moeite hebben met het vinden van vrijwilligers in de ondersteuning (60%), voor bijvoorbeeld het onderhoud van het kerkhof, en voor de uitvoering (40%).

Vrijwilligersorganisaties werven vooral vrijwilligers in hun eigen netwerk

89,8% van de respondenten geeft aan vrijwilligers te werven door het persoonlijk benaderen van mensen in hun eigen netwerk. 15,3% geeft aan hulp en ondersteuning bij MeerVoormekaar te hebben. Het online werven van vrijwilligers is minder populair: 5,9% doet dit via www.vrijwilligerswerkgelderland.nl/wijchen en 4,2% via WijWijchen.nl. 6,8% werft vrijwilligers via een plaatselijke krant. Onder de categorie overig horen social media, de vrijwilligersmarkt, het sociaal wijkteam en de eigen website. Figuur 3 geeft dit in een tabel weer.

Methode	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Eigen netwerk/persoonlijk vragen	106	89,8%
Met hulp en ondersteuning vanuit MeerVoormekaar	18	15,3%
Via www.vrijwilligerswerkgelderland.nl/wijchen	7	5,9%
Via www.wijwijchen.nl	5	4,2%
Advertentie in plaatselijke krant	8	6,8%
Overig	8	6,8%

Figuur 3: Hoe werft uw organisatie of vereniging vrijwilligers? (meerdere antwoorden mogelijk)(beantwoord: 118, overgeslagen: 1)

Opvallend is dat het aantal (sport)verenigingen dat via de plaatselijke krant vrijwilligers werft redelijk hoog ligt (6). Daarnaast geven 6 van de 9 gemeenschaps- en wijkcentra aan ondersteuning te krijgen vanuit MeerVoormekaar voor het werven van vrijwilligers.

Vrijwilligersorganisaties ondersteunen hun vrijwilligers op verschillende manieren

De meeste respondenten geven aan hun vrijwilligers persoonlijk te begeleiden (57,6%). Kort hierna volgen informatievoorziening door een nieuwsbrief of clubblad (44,4%) en scholing- en cursusmogelijkheden (43,4%). De vrijwilligersverzekering (34,3%) en onkostenvergoeding scoren het laagst (27,3%). Opmerkingen die bij deze vraag zijn gemaakt is dat er ook

feestavonden en uitstapjes worden georganiseerd om de waardering richting de vrijwilliger kenbaar te maken. Figuur 4 geeft dit in een tabel weer.

Type ondersteuning	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Scholing- en cursusmogelijkheden	43	43,4%
Persoonlijke begeleiding	57	57,6%
Informatievoorziening (bv. nieuwsbrief of clubblad)	44	44,4%
Onkostenvergoeding	27	27,3%
Vrijwilligersverzekering	34	34,3%

Figuur 4: Op welke manier ondersteunt uw organisatie of vereniging vrijwilligers? (meerdere antwoorden mogelijk)(beantwoord: 99, overgeslagen: 19)

In ondersteuning van vrijwilligers zijn er geen opvallende resultaten naar het type vrijwilligersorganisatie.

Vrijwilligersorganisaties hebben vooral behoefte aan ondersteuning voor het werven van vrijwilligers, promotie en pr en fondsenwerving

31,3% van de respondenten geeft aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning. De ondersteuningsbehoefte is het grootst voor het werven van vrijwilligers (35,7%), promotie en pr (28,6%) en fondsenwerving (23,2%). Ook is er behoefte aan ondersteuning voor het behouden van vrijwilligers (18,8%), informatievoorziening (13,4%), scholing- en cursusmogelijkheden (10,7%), begeleiding en aansturing van vrijwilligers (8,0%) en huisvesting (8,0%). Figuur 5 geeft dit in een tabel weer. 12 respondenten hebben anders, namelijk ingevuld. Dit waren veelal toelichtingen op de antwoordkeuze die gemaakt is. Typerend is dit citaat: *'de eerlijkheid gebied te zeggen dat ondersteuning op deze vlakken nodig is, maar dat de prioriteit (en tijd) die we als bestuur zelf er aan moeten geven ontbreekt omdat we het al te druk hebben.'* Een opmerking is ook dat er behoefte is aan een betere samenwerking met gemeente en politie. Een andere opmerking is dat het goed is als de gemeente een onkostenvergoeding geeft voor het aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).

Type ondersteuning	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Het werven van vrijwilligers	40	35,7%
Het behouden van vrijwilligers	21	18,8%
De begeleiding en aansturing van vrijwilligers	9	8,0%
Scholing- en cursusmogelijkheden	12	10,7%
Informatievoorziening	15	13,4%
Promotie en pr	32	28,6%
Fondsenwerving	26	23,2%
Huisvesting	9	8,0%
Wij hebben geen ondersteuning nodig	35	31,3%
Anders, namelijk	12	10,7%

Figuur 5: Heeft uw organisatie of vereniging ondersteuning nodig voor: (meerdere antwoorden mogelijk)(beantwoord: 112, overgeslagen: 6)

42,0% van de (sport)verenigingen geeft aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning. De grootste behoefte aan ondersteuning ligt bij het werven van vrijwilligers (31,1%), fondsenwerving (26,7%) en promotie en pr (17,8%). Bij de evenementenorganisaties met vrijwilligers geeft 44,4% aan geen behoefte aan ondersteuning te hebben. De behoefte ligt vooral bij het werven van vrijwilligers (33,3%) en promotie en pr (33,3%). Van de gemeenschaps- en wijkcentra geven 22,2% aan geen behoefte aan ondersteuning te hebben. Ook bij de gemeenschaps- en wijkcentra is de behoefte het grootst op het gebied van werven van vrijwilligers (66,7%) en promotie en pr (66,7%). Bij de religieuze organisaties geeft 40% aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning. Behoeft aan ondersteuning bij religieuze organisaties ligt vooral bij het werven van vrijwilligers (60%).

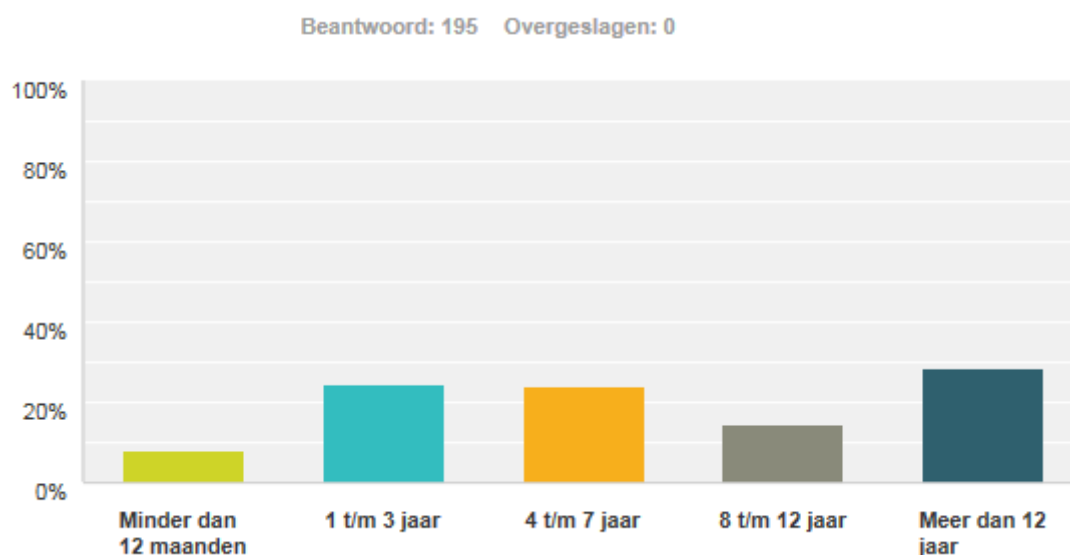
5.2 Vrijwilligers

De enquête voor vrijwilligers is door 195 vrijwilligers ingevuld, waarvan er 103 vrouw zijn en 89 man, 3 personen hebben de geslachtsvraag overgeslagen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 50,3 jaar, waarvan de jongste respondent 15 jaar en de oudste 78 jaar. Verdeeld over leeftijdscategorieën dan waren er 23 respondenten 30 jaar of jonger, waren er 67 respondenten van 31 t/m 50 jaar en waren er 101 respondenten ouder dan 51 jaar. Van de respondenten kwamen er 162 uit Wijchen, 9 uit Bergharen, 6 uit Hernen, 3 uit Balgoij, 2 uit Batenburg, 2 uit Leur, 1 uit Niftrik en 9 buiten gemeente Wijchen (Nijmegen, Cuijk, Overasselt, Nederasselt en Ravenstein). De vrijwilligers van buiten gemeente Wijchen doen in de gemeente Wijchen vrijwilligerswerk. Één respondent heeft geen postcode ingevuld.

Met de enquête hebben we nieuw vrijwilligerspotentieel aangeboord. Zo kwam via Twitter de vraag binnen: @GemWijchen waar kan ik terecht voor #vrijwilligerswerk? Deze persoon is doorverwezen naar MeerVoormekaar voor een persoonlijk adviesgesprek.

Vrijwilligers lang vrijwilliger bij zelfde organisatie of vereniging

Vrijwilligers in Wijchen zijn trouw aan de organisatie of vereniging waar zij vrijwilligerswerk doen. 28,7% van de respondenten is al meer dan 12 jaar vrijwilliger bij dezelfde organisatie. 14,4% is 8 t/m 12 jaar vrijwilliger, 24,1% 4 t/m 7 jaar en 24,6% is 1 t/m 3 jaar. Slechts 8,2% is minder dan 12 maanden vrijwilliger bij dezelfde organisatie. Figuur 6 geeft dit weer.

Figuur 6: Hoe lang bent u vrijwilliger bij deze organisatie?

Van de generatie jongeren tot 30 jaar geeft 65,2% aan langer dan 4 jaar vrijwilliger te zijn bij dezelfde organisatie. Slechts 8,7% van de jongeren tot 30 jaar geeft aan minder dan een jaar vrijwilliger bij dezelfde organisatie te zijn. De stelling dat jongeren zich niet meer willen binden aan een organisatie kan met deze cijfers worden weerlegd. Bij de overige leeftijdscategorieën van 31 t/m 50 en 51 jaar en ouder zien we geen verschillen.

Opvallend is ook het verschil tussen mannen en vrouwen die minder dan 12 maanden bij dezelfde organisatie vrijwilliger zijn. Bij mannen is 3,4% minder dan 12 maanden bij dezelfde organisatie vrijwilliger, bij vrouwen is dit 12,6%. 35,9% van de vrouwen is langer dan 8 jaar vrijwilliger bij dezelfde organisatie, bij mannen ligt dit percentage op 62,9%. Vrouwen binden zich dus minder snel voor een langere periode aan een vrijwilligersorganisatie.

Motivatie om vrijwilligerswerk te doen is divers

Vrijwilligers geven verschillende motivaties waarom zij vrijwilligerswerk doen. De belangrijkste motivaties zijn dat de organisatie een doel vertegenwoordigt dat bij de vrijwilliger past (42,9%), andere mensen helpen (39,8%), sociale contacten (38,7%) en een leuke tijd en

ontspanning (37,7%). Motivaties die minder scoorden zijn leren van specifieke vaardigheden en kennis (11,5%), het staat goed op mijn cv (6,8%) en zelfvertrouwen (2,1%). Andere opmerkingen zijn om de sport van mijn kinderen mogelijk te maken, betrokken bij de eigen leefomgeving en om een baan te vinden. Figuur 7 geeft dit in een tabel weer.

Motivatie	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Sociale contacten	74	38,7%
Zelfvertrouwen	4	2,1%
Leren van specifieke vaardigheden, kennis	22	11,5%
Het staat goed op mijn cv	13	6,8%
De organisatie vertegenwoordigt een doel dat bij mij past	82	42,9%
Andere mensen helpen	76	39,8%
Een leuke tijd en ontspanning	72	37,7%

Figuur 7: Wat is voor u de belangrijkste reden om vrijwilligerswerk te doen (maximaal 2 antwoorden mogelijk)(beantwoord: 191, overgeslagen: 4)

Opvallend in de motivatie voor het doen van vrijwilligers is dat de motivatie van jongeren onder 30 anders is dan die van mensen ouder dan 30. Jongeren doen vooral vrijwilligerswerk voor een leuke tijd en ontspanning (60,9%) en sociale contacten (39,1%). Opvallend aan de motivatie van jongeren is dat het leren van specifieke vaardigheden en kennis (21,7%) en het staat goed op mijn cv (17,4%) veel hoger scoren dan bij de mensen ouder dan 30. Er zijn geen opvallende verschillen te benoemen tussen mannen en vrouwen.

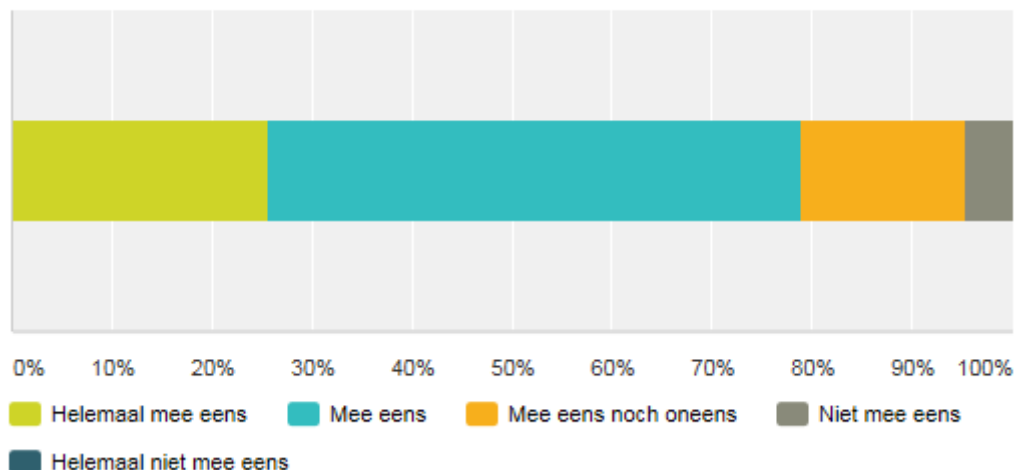
Vrijwilligers worden vooral op eigen initiatief vrijwilliger

64,6% van de vrijwilligers is op eigen initiatief vrijwilliger geworden. Ze waren bijvoorbeeld lid van een vereniging en zijn op eigen initiatief vrijwilliger geworden. 20,3% is gevraagd door een bekende om vrijwilliger te worden. 6,1% is vrijwilliger geworden door te reageren op een advertentie in een krant, blad of tijdschrift en 4,5% heeft hulp gehad via MeerVoormekaar. 2,0% is via zijn/haar werk terecht gekomen bij het vrijwilligerswerk en 1,5% via zijn/haar studie. Het vinden van vrijwilligerswerk via een vrijwilligerscentrale of vrijwilligersvacaturebank scoorde het laagst met 1,0%. De vrijwilligers die via MeerVoormekaar voor vrijwilligerswerk zijn gekoppeld zijn allen 50 jaar of ouder en zijn vrijwilliger geworden bij een kerk, voedselbank, bibliotheek of het sociaal wijkteam.

Vrijwilligers krijgen voldoende waardering voor hun vrijwillige inzet

79,0% van de respondenten geeft aan voldoende waardering te krijgen voor hun vrijwillige inzet. 4,6% geeft aan onvoldoende waardering te krijgen voor de vrijwillige inzet. Figuur 8 geeft dit schematisch weer.

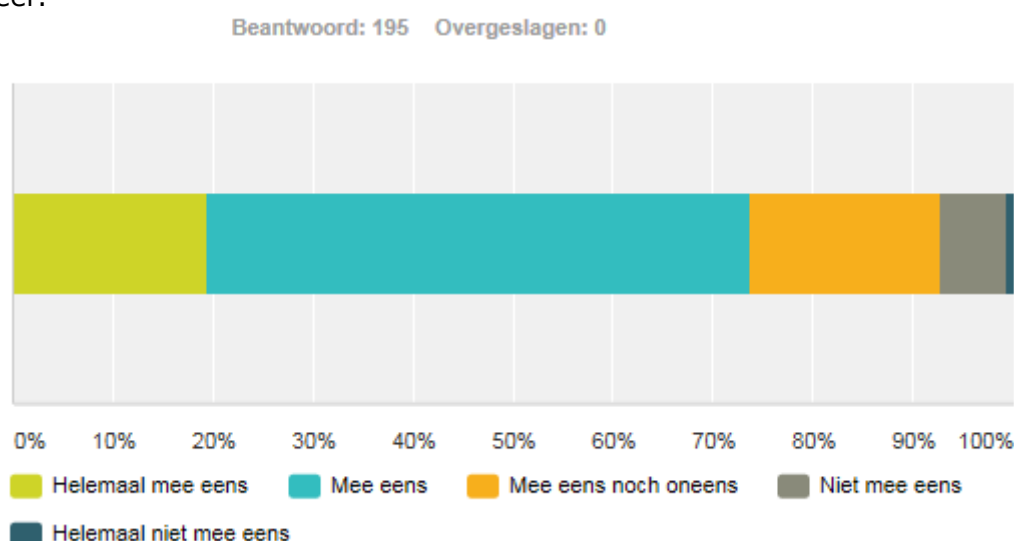
Beantwoord: 195 Overgeslagen: 0

Figuur 8: Ik krijg voldoende waardering voor mijn vrijwillige inzet

Vrijwilligers tevreden over de manier waarop zij worden ondersteund en/of begeleid

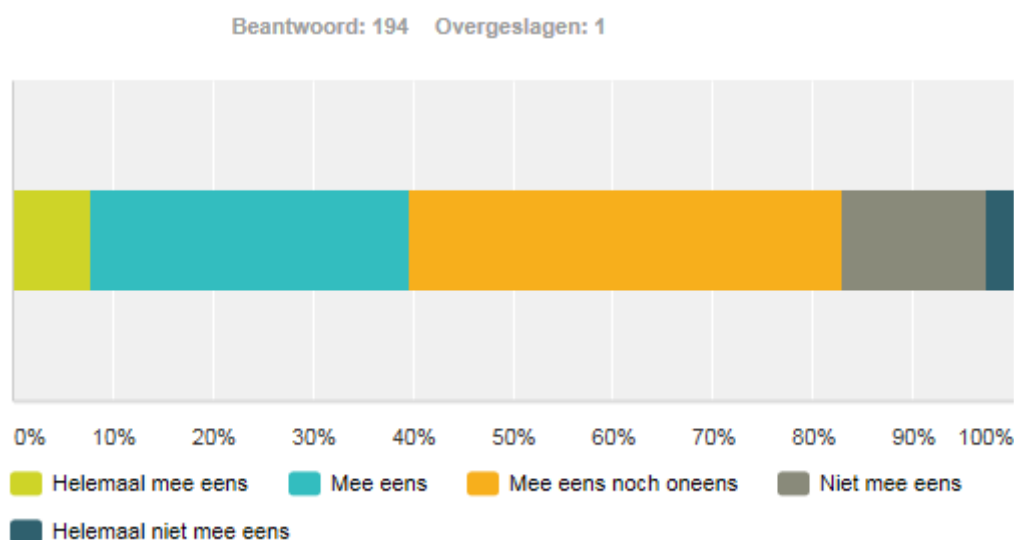
73,9% van de respondenten geeft aan dat zij tevreden zijn over de manier waarop zij worden ondersteund en/of begeleid. 7,2% is niet tevreden over de manier waarop hij/zij wordt ondersteund, waarvan 0,5% zelfs helemaal niet tevreden is. Figuur 9 geeft dit schematisch weer.

Figuur 9: Ik ben tevreden over de manier waarop ik word ondersteund en/of begeleid

Weinig vrijwilligers geven aan dat er onvoldoende scholing- en cursusmogelijkheden zijn

39,7% van de respondenten geeft aan dat er voldoende scholing- en cursusmogelijkheden zijn bij de organisatie waar het vrijwilligerswerk wordt gedaan. 17,0% geeft aan dat er onvoldoende scholing- en cursusmogelijkheden zijn, waarvan 2,6% het helemaal niet eens is over dat er voldoende scholing- en cursusmogelijkheden zijn. Figuur 10 geeft dit schematisch weer.

Figuur 10: Er zijn voor mij voldoende scholing- en cursusmogelijkheden bij de organisatie waar ik vrijwilligerswerk doe.

Er zijn volgens vrijwilligers geen duidelijke verbeterpunten voor vrijwilligersorganisaties

23,6% vindt dat er geen verbetering nodig is bij de vrijwilligersorganisaties. Welke zaken er volgens vrijwilligers verbeterd kunnen worden bij vrijwilligersorganisaties is zéér divers. Er springt geen verbetermogelijkheid bovenuit. Vrijwilligers vinden dat er verbetering mogelijk is voor de waardering van vrijwilligers (26,2%), de begeleiding en aansturing van vrijwilligers (22,5%), scholing- en cursusmogelijkheden (20,4%), taken en taakverdeling (17,3%),

onkostenvergoeding (16,8%) en informatievoorziening (16,8%). Er is in veel mindere mate behoefte aan verbetering voor werksfeer (6,3%), werkomgeving (4,2%) en verzekeringen (2,6%).

Verbetering voor	Aantal	% t.o.v. beantwoord
Begeleiding en aansturing van vrijwilligers	43	22,5%
Waardering van vrijwilligers	50	26,2%
Scholing- en cursusmogelijkheden	39	20,4%
Taken en taakverdeling	33	17,3%
(onkosten) vergoeding	32	16,8%
Verzekeringen	5	2,6%
Werksfeer	12	6,3%
Werkomgeving	8	4,2%
Informatievoorziening	32	16,8%
Er is geen verbetering nodig	45	23,6%
Anders, namelijk	29	15,2%

Figuur 11: Welke zaken met betrekking tot het vrijwilligerswerk bij de organisatie(s) kunnen volgens u worden verbeterd? (meerdere antwoorden mogelijk)(beantwoord: 191, overgeslagen: 4)

Vrijwilligers beoordelen het vrijwilligerswerk met een gemiddeld rapportcijfer van 7,9

De algemene tevredenheid van het vrijwilligerswerk wordt door de vrijwilligers beoordeeld met een 7,9. Één respondent heeft een vijf gegeven voor de algemene tevredenheid. 12 respondenten geven met het cijfer 6 een voldoende aan het vrijwilligerswerk en 140 respondenten geven een ruim voldoende met een rapportcijfer van 7 of 8. 42 respondenten zijn zeer tevreden over het vrijwilligerswerk dat zij doen en hebben het rapportcijfer 9 of 10 gegeven.

6. Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal: *'Aan welke vorm van ondersteuning hebben vrijwilligersorganisaties, verenigingen en vrijwilligers behoefte?'* In dit hoofdstuk is de conclusie (paragraaf 6.1) op deze vraag beschreven met bijhorende aanbevelingen (paragraaf 6.2).

6.1 Conclusie

De gemeente Wijchen ondersteunt vrijwilligers op verschillende manieren. MeerVoormekaar heeft de grootste rol bij de uitvoering van het vrijwilligersbeleid. Behalve het activeren van mensen zet MeerVoormekaar zich actief in voor bemiddeling en ondersteuning van het Wijchens vrijwilligerswerk. Dit doet MeerVoormekaar bijvoorbeeld met hulp van de website www.vrijwilligerswerkgelderland.nl/wijchen. Via Wijwijchen.nl worden vrijwilligers ondersteunt met betrekking tot vraag en aanbod. Als laatste is met de vrijwilligersverzekering elke vrijwilliger in Wijchen verzekert.

Kijkend naar de trends en ontwikkelingen verwachten we dat het aantal vrijwilligers de komende jaren gelijk zal blijven. Echter blijkt uit de trends en ontwikkelingen dat het type vrijwilligerswerk aan verandering onderhevig is. Het traditionele vrijwilligerswerk zal minder worden, mede door de ontzuiling en ontkerkelijking, maar er ontstaan nieuwe vormen van vrijwilligerswerk, zoals de burgerinitiatieven en de open netwerken. De organisatie van de ondersteuning aan vrijwilligers zal hierdoor veranderen. Er zal meer aandacht moeten zijn voor de grenzen van het vrijwilligerswerk en het daarbij ondersteunen en begeleiden van vrijwilligers. Daarnaast zien we ook de trend van vrijwilligerswerk als tegenprestatie, die van mensen met een uitkering van de sociale dienst vraagt om hiervoor iets terug te doen.

58% van de vrijwilligersorganisaties geeft aan structureel over voldoende vrijwilligers te beschikken. 42% heeft structureel onvoldoende vrijwilligers. De bestuurs- en uitvoerende functies zijn voor vrijwilligersorganisaties het moeilijkst in te vullen. Vooral de gemeenschaps- en wijkcentra hebben moeite met het vinden vrijwilligers. De vrijwilligers worden vooral vanuit het eigen netwerk persoonlijk benaderd om vrijwilliger te worden. Vrijwilligersorganisaties hebben vooral behoefte aan ondersteuning voor het werven van vrijwilligers, promotie en pr en fondsenwerving. 31,3% van de vrijwilligersorganisaties heeft geen behoefte aan ondersteuning. De roep om ondersteuning is het grootst bij gemeenschaps- en wijkcentra en religieuze organisaties.

Inwoners van Wijchen nemen zelf initiatief om vrijwilligerswerk te doen. Daarbij betrekken ze anderen en pakken samen het vrijwilligerswerk op. Vrijwilligers zijn ook lang vrijwilliger bij dezelfde organisatie of vereniging. De motivatie om vrijwilligerswerk te doen is zeer divers. Vrijwilligers voelen voldoende waardering voor hun vrijwillige inzet en zijn ook tevreden over de manier waarop zij worden ondersteund en/of begeleid. Daarnaast geven weinig vrijwilligers aan dat ze behoefte hebben aan scholing- en cursusmogelijkheden. Vrijwilligers geven geen duidelijke verbeterpunten aan voor vrijwilligersorganisaties. Er worden wel verbeterpunten als waardering van vrijwilligers, begeleiding en aansturing van vrijwilligers, scholing- en cursusmogelijkheden, taken en taakverdeling, onkostenvergoeding en informatievoorziening genoemd, maar er is geen punt dat er boven uit steekt. Vrijwilligers beoordelen het vrijwilligerswerk met een gemiddeld rapportcijfer van 7,9.

Concluderend wordt er gesteld dat vrijwilligersorganisaties vooral behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van het werven van vrijwilligers, promotie en pr en fondsenwerving. De roep om ondersteuning is het grootst bij gemeenschaps- en wijkcentra en religieuze organisaties. De vrijwilligers geven geen duidelijke behoefte aan ondersteuning en zijn tevreden over hun vrijwilligerswerk.

6.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf worden er aanbevelingen gedaan om het vrijwilligerswerk in Wijchen een stevigere basis te geven. Op basis van de resultaten zijn er drie aanbevelingen:

1. Geef MeerVoormekaar de opdracht om te bemiddelen tussen vraag en aanbod van vrijwilligerswerk.
2. Geef MeerVoormekaar de opdracht om meer aan deskundigheidsbevordering te doen.
3. Evalueer over twee jaar (2018) nogmaals het vrijwilligersbeleid.

Het werk dat MeerVoormekaar nu doet is weinig zichtbaar. Als de aanbevelingen worden overgenomen zal MeerVoormekaar een grotere rol krijgen als steunpunt voor vrijwilligerswerk.

Aanbeveling 1: Geef MeerVoormekaar de opdracht om te bemiddelen tussen vraag en aanbod van vrijwilligerswerk.

MeerVoormekaar is een netwerkorganisatie. Hun netwerken bestrijken naast maatschappelijke organisaties ook lokale bedrijven, instellingen en gemeentelijke afdelingen. Ze zijn daarmee de ideale partner voor het verbinden van de juiste partijen. MeerVoormekaar doet dit nu al, maar uit het onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat 41,4% van de vrijwilligersorganisaties structureel over te weinig vrijwilligers beschikt. Hulp wordt vooral gevraagd door gemeenschaps- en wijkcentra en religieuze organisaties. Daarnaast blijkt ook dat veel mensen zelf hun weg vinden naar vrijwilligerswerk, 64,6% is op eigen initiatief vrijwilliger geworden en 20,3% is gevraagd door een bekende om vrijwilliger te worden. De vacaturebank is een goed middel voor mensen die op eigen initiatief vrijwilliger worden, maar bepaalde doelgroepen in de samenleving kunnen hulp gebruiken om te starten met vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is ook participeren in de samenleving voor mensen met een uitkering op grond van de participatiewet en arbeidsmatige dagbesteding. Het bemiddelen én begeleiden van deze groepen vraagt tijd en specifieke expertise. Daarbij wordt gekeken naar wat iemand kan en wil en waar diegene inzetbaar is. Wel moet er aandacht zijn voor dat niemand verplicht wordt om vrijwilligerswerk te doen.

Praktische aanbevelingen voor MeerVoormekaar:

- Zet in op het bemiddelen van kwetsbare doelgroepen. Zoek daarin samenwerking met het Sociaal Wijkteam, Vraagwijzer (tegenprestatie) en Vluchtelingenwerk.
- Geef extra aandacht voor de vraag om vrijwilligers bij gemeenschaps- en wijkcentra en religieuze organisaties.
- Geef extra aandacht voor promotie van vrijwilligerswerk onder jongeren.
- Blijf bemiddelde vrijwilligers met een hulpvraag of ondersteuningsbehoefte volgen en biedt begeleiding als blijkt dat de samenwerking niet soepel verloopt.
- Blijf inzetten op NLdoet en de beursvloer van stichting De Maatschappelijke Meerwaarde.

Aanbeveling 2: Geef MeerVoormekaar de opdracht om meer aan informatie, advies en deskundigheidsbevordering te doen.

Uit het onderzoek blijkt dat er meer behoefte is aan informatie, advies en deskundigheidsbevordering. Vrijwilligersorganisaties geven aan dat er behoefte is aan ondersteuning voor het werven van vrijwilligers, promotie en pr en fondsenwerving. MeerVoormekaar kan op deze thema's collectieve deskundigheidsbevordering organiseren en individuele adviesgesprekken voeren. Ook de vrijwilligers geven verschillende zaken voor verbetering aan, zoals waardering van vrijwilligers en begeleiding van vrijwilligers. MeerVoormekaar kan een belangrijke rol spelen om aan de behoefte van ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers te voorzien.

Praktische aanbevelingen voor MeerVoormekaar:

- Organiseer interactieve vrijwilligerscolleges voor vrijwilligersorganisaties over het werven van vrijwilligers en promotie, pr en fondsenwerving.
- Faciliteer ontmoeting tussen vrijwilligers, tussen vrijwilligersorganisaties en tussen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties (bv. de vrijwilligersmarkt).

- Promoot proactief bij de vrijwilligersorganisaties dat MeerVoormekaar een informatie en adviesrol heeft.

Aanbeveling 3: Valueer na twee jaar (voorjaar 2019) nogmaals het vrijwilligersbeleid.

Als de aanbevelingen worden overgenomen is het nuttig om over twee jaar nogmaals het vrijwilligersbeleid te evalueren en dit onderzoek daarbij als 0-meting te gebruiken. Op basis van de evaluatie na twee jaar kunnen we zien of we vorderingen hebben gemaakt met betrekking tot het vrijwilligersbeleid en kunnen we het waar nodig bijstellen.

Literatuur

CBS. (2015). *Wie doet vrijwilligerswerk?* Den Haag: CBS.

Dekker, P. H. (2015). *Toekomstverkenning vrijwillige inzet*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Knulst, W. &. (2003). Old soldiers never die. Op zoek naar een verklaring voor de disproportionele vergrijzing van het vrijwilligerscorps in Nederland tussen 1985 en 2000. *Mens en Maatschappij*, 78, 158-178.

Kruijswijk, W. P. (2013). *Mantelzorgers en vrijwilligers in beeld*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

Bijlage 1: Enquête vrijwilligersorganisaties en verenigingen

Beste vrijwilligersorganisatie of vereniging,

De gemeente Wijchen doet onderzoek naar de ervaringen van vrijwilligersorganisaties en verenigingen met vrijwilligerswerk. Met de resultaten van het onderzoek willen wij ons vrijwilligersbeleid verbeteren.

Hoe vult u de vragenlijst in?

Hierna volgen negen vragen. Het invullen van de vragen duurt ongeveer 5-10 minuten. Als er bij een vraag meerdere antwoordmogelijkheden zijn dan staat dit bij de vraag aangegeven. U vult het antwoord in dat uw mening het beste weergeeft. Het is de bedoeling dat u alle vragen beantwoordt. De door u ingevulde antwoorden zijn vertrouwelijk en worden ook zo behandeld.

Win een leuke prijs!

Het is voor ons belangrijk om een goed beeld te krijgen van het vrijwilligerswerk in onze gemeente. Onder de deelnemers verloten we een cadeaubon van € 25,-. U krijgt bericht als u gewonnen heeft.

Wij danken u van harte voor het invullen van de vragen.

Vragen

1. Onder welke categorie valt uw organisatie of vereniging?

- ☐ Sportverenigingen
- ☐ Overige verenigingen
- ☐ Gemeenschapscentra/wijkcentra
- ☐ Buurtorganisaties
- ☐ Religieuze organisaties
- ☐ Ouderenbonden
- ☐ Anders, namelijk

2. Heeft uw organisatie of vereniging op structurele basis voldoende vrijwilligers?

- ☐ Ja (ga door naar vraag 5)
- ☐ Nee

3. Op welk gebied heeft uw organisatie of vereniging moeite om vrijwilligers te vinden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Bestuur (bijvoorbeeld secretaris, penningmeester)
- ☐ Beleid (bijvoorbeeld voor commissies, gebruikersraden e.d.)
- ☐ Uitvoerend (bijvoorbeeld begeleiden van deelnemers bij activiteiten, trainers, helpen bij publiciteit)
- ☐ Ondersteunend (bijvoorbeeld horeca, huishoudelijk)
- ☐ Anders, namelijk

4. Hoe denkt u dat het komt dat er op structurele basis een tekort aan vrijwilligers is?

.....

5. Hoe werft uw organisatie of vereniging vrijwilligers? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Eigen netwerk/ persoonlijk vragen
- ☐ Met behulp van ondersteuning vanuit MEER Welzijn/MeerVoormekaar
- ☐ Via de website www.vrijwilligerswerkgelderland.nl/wijchen
- ☐ Via de website www.wijwijchen.nl
- ☐ Anders, namelijk

6. Op welke manier ondersteunt uw organisatie of vereniging vrijwilligers? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Scholing- en cursusmogelijkheden

- ☐ Persoonlijke begeleiding
- ☐ Informatievoorziening (bv. nieuwsbrief of clubblad)
- ☐ Onkostenvergoeding
- ☐ Vrijwilligersverzekering
- ☐ Anders, namelijk

7. Heeft uw organisatie of vereniging ondersteuning nodig voor: (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Het werven van vrijwilligers
- ☐ Het behouden van vrijwilligers
- ☐ De begeleiding en aansturing van vrijwilligers
- ☐ Scholing- en cursusmogelijkheden
- ☐ Informatievoorziening
- ☐ Promotie en PR
- ☐ Fondsenwerving
- ☐ Huisvesting
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Wij hebben geen ondersteuning nodig

8. Heeft u nog opmerkingen?

.....

9. Onder de deelnemers aan de enquête verloten we een cadeaubon van € 25,-. Als u hiervoor in aanmerking wilt komen, vul dan hieronder uw e-mailadres in.

.....

Bijlage 2: Enquête vrijwilligers

Beste vrijwilliger,

De gemeente Wijchen doet onderzoek naar de ervaringen van vrijwilligers met hun vrijwilligerswerk. Met de resultaten van het onderzoek willen wij ons vrijwilligersbeleid verbeteren.

Hoe vult u de vragenlijst in?

Hierna volgen dertien vragen. Het invullen van de vragen duurt ongeveer 5-10 minuten. Als er bij een vraag meerdere antwoordmogelijkheden zijn dan staat dit bij de vraag aangegeven. U vult het antwoord in dat uw mening het beste weergeeft. Behalve vragen zijn er ook een paar stellingen. Daarbij kunt u aangeven of u het met de stelling eens of oneens bent. Is een vraag niet van toepassing op uw situatie als vrijwilliger? Dan vult u 'mee eens noch oneens' in. Het is de bedoeling dat u alle vragen beantwoordt. De door u ingevulde antwoorden zijn vertrouwelijk en worden ook zo behandeld.

Win een leuke prijs!

Het is voor ons belangrijk om een goed beeld te krijgen van het vrijwilligerswerk in onze gemeente. Onder de deelnemers verloten we een cadeaubon van € 25,-. U krijgt bericht als u gewonnen heeft.

Wij danken u van harte voor het invullen van de vragen.

Vragen

1. Wat is uw geslacht?

- ☐ Man
☐ Vrouw

2. Wat is uw leeftijd?

.....

3. Wat is uw postcode

<.....> <.....>

4. Bij welke organisatie(s) bent u als vrijwilliger actief?

.....

5. Hoe lang bent u vrijwilliger bij deze organisatie(s)? (als u bij meerdere organisaties vrijwilliger bent, kies dan de organisatie waar u het langst vrijwilliger bent)

- ☐ Minder dan 12 maanden
☐ 1 t/m 3 jaar
☐ 4 t/m 7 jaar
☐ 8 t/m 12 jaar
☐ Meer dan 12 jaar

6. Wat is voor u de belangrijkste reden om vrijwilligerswerk te doen? (Maximaal twee antwoorden mogelijk)

- ☐ Sociale contacten.
☐ Zelfvertrouwen.
☐ Leren van specifieke vaardigheden, kennis.
☐ Het staat goed op mijn CV.
☐ De organisatie vertegenwoordigt een doel dat bij mij past.
☐ Andere mensen helpen.
☐ Een leuke tijd en ontspanning.
☐ Anders, namelijk

7. Hoe bent u vrijwilliger geworden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Eigen initiatief
- ☐ Gevraagd door een bekende
- ☐ Advertentie in een krant, blad of tijdschrift
- ☐ Via een vrijwilligerscentrale of vrijwilligersvacaturebank
- ☐ Met hulp van MEER Welzijn Wijchen/MeerVoormekaar
- ☐ Via mijn studie
- ☐ Via mijn werk
- ☐ Anders, namelijk

8. Ik krijg voldoende waardering voor mijn vrijwillige inzet.

- ☐ Helemaal mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Mee eens noch oneens
- ☐ Niet mee eens
- ☐ Helemaal niet mee eens

9. Ik ben tevreden over de manier waarop ik wordt ondersteund en/of begeleid.

- ☐ Helemaal mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Mee eens noch oneens
- ☐ Niet mee eens
- ☐ Helemaal niet mee eens

10. Er zijn voor mij voldoende scholing- en cursusmogelijkheden bij de organisatie waar ik vrijwilligerswerk doe.

- ☐ Helemaal mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Mee een noch oneens
- ☐ Niet mee eens
- ☐ Helemaal niet mee eens

11. Welke zaken met betrekking tot het vrijwilligerswerk bij de organisatie(s) kunnen volgens u worden verbeterd? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Begeleiding en aansturing van vrijwilligers.
- ☐ Waardering van vrijwilligers.
- ☐ Scholing- en cursusmogelijkheden.
- ☐ Taken en taakverdeling.
- ☐ (onkosten) Vergoeding.
- ☐ Verzekeringen.
- ☐ Werksfeer.
- ☐ Werkomgeving.
- ☐ Informatievoorziening.
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Geen van bovenstaande antwoorden.

12. Welk rapportcijfer van 1-10 geeft u voor de algemene tevredenheid van uw vrijwilligerswerk?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

13. Onder de deelnemers aan de enquête verloten we een cadeaubon van € 25,-. Als u hiervoor in aanmerking wilt komen, vul dan hieronder uw e-mailadres in.

.....

